

[Christmas Møller.]

sammen med alle de Besværligheder, en Minister, specielt en Handelsminister, har i vore Dage, maa tage med paa Vejen. Jeg vil derfor overfor den højtærede Minister sige, at naar jeg kommer længere frem i mit Foredrag og vil blive nødt til overfor Enkeltheder i Lovforslaget at gøre nogle skarpe Bemærkninger om den Maade, hvorpaa det er formuleret, beder jeg den højtærede Handelsminister være overbevist om, at mine Ord ikke rammer ham selv, fordi jeg ved, at han i Virkeligheden er enig med mig.

Dette Lovforslag har med Hensyn til Behandlingen i dette høje Ting haft en lang, og man kan sige lidet glørværdig Æra. Det stammer tilbage næsten fra 1914, fra Loven af 7. August, hvilken Lov blev afviklet som Følge af den store Krise, Ministerkrisen i Samlingen 1918—19, der resulterede i Enighed mellem Partierne om Afviklingsloven af 11. April 1919. I denne Afviklingslov af 11. April 1919, som ophævede Loven af 7. August og dermed ophævede det Eneherredømme, som i Virkeligheden imod Forudsætningerne for denne Lov paa det handelspolitiske Omraade havde hersket her i Landet gennem en længere Aarrække, kom det i § 11 til at hedde — jeg beder om Formandens Tilladelse til et Par Citater her og senere; den højtærede Formand, som jo er blevet saa glad overrasket over, hvor hurtig det er gaaet med de to første Talere, skal jeg love, at mine Citater ikke skal blive lange — i § 11 i Afviklingsloven af 1919 hedder det:

„Efter indhentet Indstilling fra den overordentlige Kommission af 8. August 1914 skal Indenrigsministeren senest Dagen for Ophævelsen af Loven af 7. August 1914 fremsætte Forslag for Rigsdagen til midlertidig Lov om Tilsyn med saadanne enkelte eller sammensluttede Virksomheder indenfor Produktion og Omsætning, der er i Stand til at udøve en bestemmende Indflydelse paa Fastsættelsen af Varepriser, og om de til Sikring af Forbrugernes Interesser fornødne Foranstaltninger i Anledning af saadan Forretningsvirksomhed.“

Jeg tror nok, at man har Lov til at sige, at i det Øjeblik den højtærede Handelsminister eller andre, som stemte for Loven af 1919 og for § 11 i denne Lov, skulde give Udtryk for, hvad de egentlig havde ment ved den paagældende Lejlighed, vilde det for det første falde de paagældende overordentlig vanskeligt; dertil kommer, at da Lovforslaget blev vedtaget enstemmigt, fik det denne snørklede, paa mange Maader

uforstaaelige Form, ganske simpelt af den Grund, at man ved den paagældende Lejlighed skulde bort fra 7. August Loven, *skulde* have en Ordning, saaledes som Forholdene laa den Gang. Dette, der siges i § 11, og som mere eller mindre er Udtryk for, at man i 1919 vilde gaa imod Trustdannelser og ved Fastsættelsen af Varepriser vilde sikre Forbrugernes Interesser o. s. v., alt det, som man den Gang sagde, maa man forstaa paa Baggrund af hele den Mentalitet, som herskede her i 1919, paa Baggrund af Begivenhederne paa det økonomiske Omraade under Krigen. Man havde været vant til det lukkede Marked og til, at det offentlige greb ind paa en Række Omraader med Restriktioner og Reguleringer, i Begyndelsen svagere, efterhaanden som Krigen udviklede sig, stærkere, og naar der ofte ind imellem stod stærke Stridigheder i Krigsaarene 1914—18 om disse Restriktioner, vil jeg derom sige, at der jo ikke hos dem, der fulgte opmærksomt med, kan være nogen som helst Tvivl om, at det er rigtigt, hvad jeg for mit personlige Vedkommende ofte har givet Udtryk for, at den økonomiske Politik, der førtes her i Landet i Krigsaarene, med Regulering af en Række Varepriser, var en nødvendig Politik, og et hvilket som helst Ministerium, hvad enten det havde været radikalt, eller det havde været konservativt, vilde nogenledes have fulgt den samme Politik. Man saa da ogsaa, naar man saa hen til andre neutrale Lande, at for de Varers Vedkommende, hvor Markedet var lukket, hvor der ikke kunde gøre sig Frikonkurrence gældende, maatte man foretage Reguleringer og Restriktioner. At man saa ind imellem begribeligvis stredes om denne Regulering, om, hvorvidt den Pris, der blev givet til de paagældende Indehavere af Varer, var tilstrækkelig høj eller ikke, det er en Selvfølge. Men naar man tænker tilbage paa denne Tid, saa tror jeg, man i nogen Grad forser sig paa dette Spørgsmaal og langt mindre tilstrækkeligt har undersøgt, om det nu ogsaa kan hævdes, at den Prisregulerings- og Prisrestriktionspolitik, som man førte under Krigen, altid medførte de billige Varer, eller om man ikke meget vel kan sige, at der ofte gives Eksempler paa, at det offentlige Indgreb snarere fordyrede end billigjorde Varen, et Spørgsmaal, som jeg senere skal vende tilbage til.

Endvidere vil jeg pege paa, at der er jo den store Forskel, at da vi fik § 11, da saa vi tilbage paa en Periode, hvor vi havde det lukkede Marked, en Stilling modsat den, vi har i Dag; vi saa endvidere tilbage paa